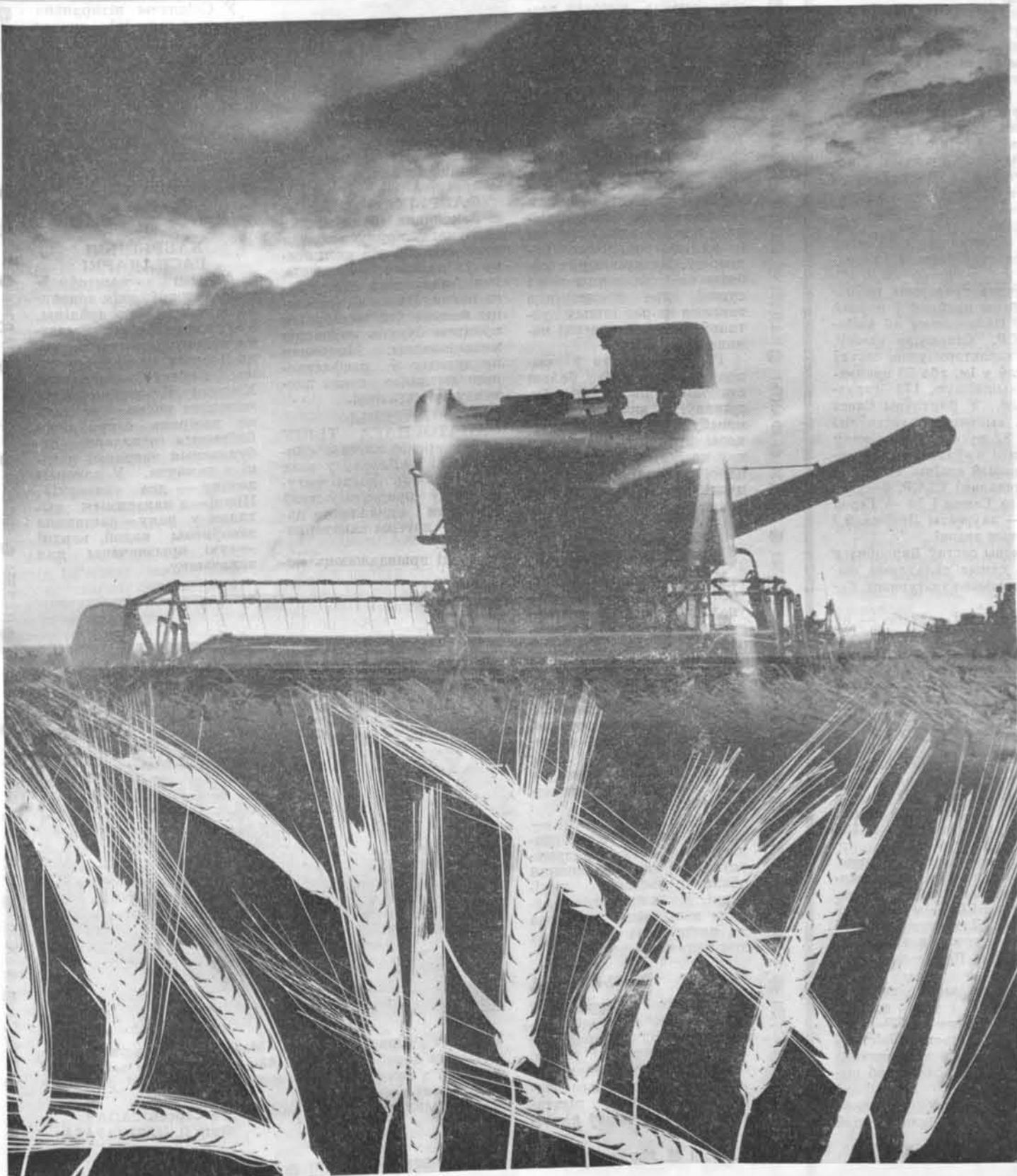

Голас Радзімы

№ 31 (1395) ЖНІВЕНЬ 1975 г. ВYДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ ГОД ВYДАННЯ 20-ТЫ ЦАНА 2 КАП.

Фотамантаж М. АМЕЛЬЧАНКІ.

Плывуць камбайны- караблі па залацістых хвалях збажыны...

Оплачено по расчёту
МИНСК ГСП
ул. Красноармейская 9

У КОСМАСЕ — ПЛАНАМЕРНАЯ НАВУКОВАЯ РАБОТА

«63 дні на арбце»

стар 3

ДЗЕЦІ ЗЕМЛЯКОУ РАСКАЗВАЮЦЬ ПРА СВОЙ АДПАЧЫНАК У БЕЛАРУСІ

«Дневник Вики и Кати»

стар 4

З ЧАГО ЛЕПЯЦЬ МАСТАЦКІ ВОБРАЗ?

«3 глыбінь жыватворных»

стар 6—7

ГОНАР— ПРАЦАВІТЫМ І РАЗУМНЫМ

«Званні ганаровыя, у СССР адна з формаў узнагароды, прызнання заслуг і заахвочвання выдатных дзялаў працы, навуці, мастацтва, ваеннай справы. Падзяляюцца на саюзныя і рэспубліканскія. Устанаўленне, прысваенне і пазбаўленне саюзных званняў ганаровых адносяцца да кампетэнцыі Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР, рэспубліканскіх — да кампетэнцыі Прэзідыума Вярхоўнага Савета саюзнай рэспублікі. Асобам, якім прысвойваецца званне ганаровае, уручаюцца пасведчанне і нагрудны знак».

З Беларускай Савецкай Энцыклапедыі.

Ганаровае званне заслужанага ўрача Беларускай ССР прысвойваецца— «ўрачам урачэбных устаноў, амбулаторый, радзільных дамоў, бальніц, паліклінік і іншых лячэбна-прафілактычных і санітарных устаноў, навукова-даследчых інстытутаў і органаў аховы здароўя, якія бездакорна прапрацавалі ў гэтых установах не менш 10 год, асоба адзначыліся сваёй практычнай дзейнасцю ў галіне аховы здароўя і прымаюць актыўны ўдзел у грамадскім жыцці».

З «Палажэння аб ганаровых званнях Беларускай ССР».

Ужо з гэтых дзвюх вытрымак відаць, што ганаровыя званні ў нашай краіне прысвойваюць самым лепшым, заслужаным людзям. Званні гэтыя—знак вялікай пашаны, якой яны карыстаюцца ў сацыялістычным грамадстве, сведчанне ўсеагульнага прызнання іх баявых подзвігаў і працы.

Подзвігі, які назаўсёды застанецца ў чалавечай гісторыі, толькі што здзейснілі касманаўты Героі Савецкага Саюза А. Ляонаў, В. Кубасаў, П. Клімук і В. Севасцьянаў. На трэцяй старонцы сённяшняга нумару газеты чытач знойдзе паведамленне аб тым, што П. Клімуку і В. Севасцьянаву, якія 63 дні працавалі на арбітальнай станцыі «Салют-4», другі раз будуць уручаны ордэны Леніна і медалі «Залатая Зорка», а таксама будуць пастаўлены бронзавыя бюсты на іх радзіме. Касманаўты, такім чынам, сталі двойчы Героямі Савецкага Саюза.

Бадай, не варта падрабязна растлумачваць, што сутнасць гераізму зорных

сыноў—гэта спалучэнне мужнасці і рызык, шырокіх ведаў і цяжкай працы, маральнай стойкасці і фізічнай загартоўкі, камуністычнай перакананасці і савецкага патрыятызму. Што можа быць больш высакародным і каштоўным у чалавеку, чым сплаў гэтых выдатных якасцей? Таму яны і заслужылі самы высокі гонар савецкай дзяржавы.

Усенароднае прызнанне баявога гераізму было заканадаўча замацавана ў 1934 годзе Цэнтральным Выканаўчым Камітэтам СССР. Першымі Героямі Савецкага Саюза сталі лётчыкі, якія выратавалі экіпаж ледакола «Чалюскін»: М. Вадал'янаў, І. Даронін, М. Каманін, С. Леванеўскі, А. Ляпідзеўскі, В. Молакаў і М. Сляпнёў. Масу герояў дала Вялікая Айчынная вайна—носьбітамі гэтага ганаровага звання з'яўляюцца 11 140 воінаў і 236 партызанаў. Галоўным чынам у час вайны Героямі Савецкага Саюза сталі 462 беларусы і ўраджэнцы Беларусі, з [Заканчэнне на 2-й стар.]

ДРУГАЯ ЭКСПЕДЫЦЫЯ НА «САЛЮТ-4» ЗАВЕРШАНА

Экіпаж касмічнага карабля «Саюз-18» у саставе Пятра Клімука і Віталія Севасцяняна вярнуўся на Зямлю. Іх касмічны рэйс стаў самым працяглым у сямі саветскіх касманаўтаў — роўна 63 дні. Гэты зорны старт, а ён быў другім у жыцці і камандзіра карабля і бортінжынера, адбыўся 24 мая гэтага года ў 17 гадзін 58 мінут па маскоўскаму часу. Да таго моманту арбітальная навуковая станцыя «Салют-4» зрабіла 2359 віткаў калязнага палёту. На яе борце, пачынаючы з 11 студзеня, на працягу месяца паспяхова працаваў экіпаж карабля «Саюз-17» — Аляксей Губараў і Георгій Грэчка.

Вынікі дзвюх паспяхова прайшоўшых экспедыцый пацвярджаюць, што на даным этапе развіцця касманаўтыкі шматлікія арбітальныя лабараторыі тыпу станцыі «Салют» з'яўляюцца найбольш эфектыўным сродкам вывучэння нашай планеты і калязнай касмічнай прасторы. Пры гэтым асабліва выгадна працяглая экспедыцыя, калі на працягу першых тыдняў экіпаж прыстаўваецца да ўмоў палёту, а затым прадукцыйна працуе з апаратурай і прыборамі. У залежнасці ад абставін экіпаж можа выбіраць аб'екты даследаванняў, карэктываваць праграму палёту, ажыццяўляць прафілактычны агляд і нават рамонты прыбораў станцыі.

26 ліпеня 1975 года ў 17 гадзін 18 мінут маскоўскага часу спускаемы апарат транспартнага карабля «Саюз-18» з экіпажам у саставе Героя Савецкага Саюза, лётчыка-касманаўта СССР падпалкоўніка Пятра Клімука і Героя Савецкага Саюза, лётчыка-касманаўта СССР кандыдата тэхнічных навук Віталія Севасцяняна зрабіў пасадку ў зададзеным раёне тэрыторыі Савецкага Саюза за 56 кіламетраў на паўночны ўсход ад горада Аркалык Казахскай ССР.

Папярэдні медыцынскі агляд касманаўтаў, праведзены на месцы пасадкі, паказаў, што працяглая касмічная палёт яны перанеслі добра. Для падтрымання высокай працаздольнасці на борце станцыі і забеспячэння спрыяльнага праходжання перыяду рэадаптацыі пасля прызямлення экіпаж на працягу ўсяго палёту праводзіў спецыяльны комплекс трэніровак.

26 ліпеня ў 13 гадзін 56 мінут была ажыццёлена расстыкоўка транспартнага карабля «Саюз-18» і станцыі «Салют-4». У разліковы час была ўключана тармазная рухальная ўстаноўка карабля і, аддзяліўшыся, спускаемы апарат з касманаўтамі зрабіў кіруемы спуск у атмасферу і мяккую пасадку. Пошукава-выратавальная служба заўважыла і суправаджала спускаемы апарат пры яго зніжэнні на парашуце. Перад вяртаннем на Зямлю касманаўты таварышы Клімука і Севасцянянаў падрыхтавалі станцыю «Салют-4» да далейшага палёту ў аўтаматычным рэжыме.

За час палёту комплекс «Салют—Саюз» касманаўты шмат увагі ўдзялілі даследаванням зямной паверхні. Комплекснай здымкай была ахоплены тэрыторыя Савецкага Саюза ў сярэдніх і паўднёвых шыратах. У працэсе палёту атрымана каштоўная навуковая інфармацыя аб фізічных працэсах, якія працякаюць у актыўных абласцях Сонца, зямной атмасферы і касмічнай прасторы. Гэтыя даследаванні ажыццёлены ў шырокім дыяпазоне спектра электрамагнітных выпраменьванняў. Упершыню ў практыцы касмічных палётаў выка-

нана комплекснае фота- і спектраграфічнае даследаванне палярных звынняў, а таксама рэдкай з'явы прыроды — серабрыстых воблакаў, вывучэнне якіх мае вялікую навуковую цікавасць.

Праведзены комплексныя даследаванні рэакцый арганізма чалавека на дзеянне фактараў працяглага касмічнага палёту. Выпрабаваны розныя сродкі прафілактыкі неспрыяльнага дзеяння бязважкасці.

Самастойнай часткай праграмы палёту з'явіліся тэхнічныя эксперыменты па адпрацоўцы новых сістэм і прыбораў перспектывных касмічных караблёў і доўгачасовых арбітальных станцый.

На працягу ўсяго палёту станцыі «Салют-4», які пачаўся ў снежні 1974 года і працягваўся больш як сем месяцаў, яе бартавыя сістэмы функцыянавалі нармальна. За гэты перыяд часу станцыя зрабіла 3352 абароты вакол Зямлі.

Экіпажы першай экспедыцыі касманаўтаў у саставе таварышаў Губарава і Грэчкі і другой экспедыцыі — таварышаў Клімука і Севасцяняна выявілі глыбокія веды касмічнай тэхнікі, майстэрства, мужнасць і гераізм. Усё гэта дало магчымасць поўнаасцяпа выканаць намечаную вялікую праграму навукова-тэхнічных эксперыментальных даследаванняў.

Палёт станцыі надзейна забяспечваўся сродкамі паземнага камандна-вымяральных комплекса, размешчанымі на тэрыторыі Савецкага Саюза, а таксама спецыяльнымі суднамі Акадэміі навук СССР.

У час палёту станцыі «Салют-4» касманаўты Клімука і Севасцянянаў двойчы выходзілі на сувязь з экіпажам карабля «Саюз-19» касманаўтамі Ляонавым і Кубасавым, якія ўдзельнічалі ў рэалізацыі праграмы «Саюз—Апалон».

Працяглая касмічная палёт комплексу «Салют—Саюз», каштоўныя разнастайныя даследаванні, праведзеныя яго экіпажамі, — важны ўклад ў навукова-тэхнічны прагрэс нашай краіны. Атрыманыя ў час палёту вынікі будуць садзейнічаць развіццю касманаўтыкі і наблізяць чалавецтва да стварэння ў космасе пастаянна функцыянуючых арбітальных станцый.

ВІНШАВАННІ, УЗНАГАРОДЫ

Цэнтральны Камітэт КПСС, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР і Савет Міністраў СССР паслалі віншаванне вучоным, канструктарам, інжынерам, тэхнікам і рабочым, калектывам і арганізацыям, якія прымалі ўдзел у падрыхтоўцы і здзяйсненні палёту арбітальнай навуковай станцыі «Салют-4» і транспартнага карабля «Саюз-18», касманаўтам Пятру Клімуку і Віталію Севасцянянаву. У гэтым віншаванні гаворыцца: «Больш як сем месяцаў паспяхова функцыяніруе на калязнай арбіце савецкая навуковая станцыя «Салют-4». Палёт на арбітальнай станцыі Герояў Савецкага Саюза лётчыкаў-касманаўтаў СССР таварышаў Клімука і Севасцянянава выклікаў вялікае захапленне суайчыннікаў і мільёнаў людзей ва ўсім свеце. Нашы слаўныя касманаўты праявілі ўсебаковае майстэрства, высокую маральную якасць, мужнасць і гераізм.

У ходзе больш чым двухмесячнага палёту таварышаў Клімука і Севасцянянава пацверджана, што стварэнне і палёт арбітальных навуковых станцый са зменнымі экіпажамі з'яўляецца адным з важнейшых напрамкаў развіцця чалавецтва ў космас, рашаючым сродкам для далейшага глыбокага вывучэння Сусвету і пазнання нашай планеты».

Шчырыя словы ўдзячнасці ў адказ на прывітанне былі адначасова і запэўніваннем прыкладзі ўсе веды і сілы для далейшага развіцця касмічнай тэхнікі ў інтарсах навукі і ўсіх галін народнай гаспадаркі.

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР лётчыка-касманаўты Пётр Клімука і Віталій Севасцянянаў за паспяховае ажыццяўленне працяглага палёту на арбітальнай навуковай станцыі «Салют-4» і транспартнага карабля «Саюз-18» і праяўленыя пры гэтым мужнасць і гераізм узнагароджаны ордэнам Леніна і другім медалём «Залатая Зорка». У азнаменаванне подзвігу на радзіме герояў будуць устаноўлены іх бронзавыя бюсты.

ІНТЭР'Ю У ПЕРШЫ ДЗЕНЬ

У гасцініцы «Касманаўт», дзе пасля прызямлення пасяліліся касманаўты, агульнай увагай карыстаўся бюлетэнь аб стане здароўя экіпажа. Пульс у норме. Невялікая страта вагі. Ціск без змяненняў.

І першая гутарка з журналістамі пачалася праз 20 гадзін пасля таго, як касманаўты зрабілі свае першыя крокі на Зямлі.

Які галоўны вывад вынеслі вы са свайго больш чым двухмесячнага палёту і якія, на ваш погляд, перспектывы працяглых касмічных экспедыцый? Такое пытанне задалі журналісты.

Галоўнай умовай поспеху шматмесячных касмічных экспедыцый з'яўляецца, на думку камандзіра экіпажа Пятра Клімука, поўнае ўзаемаразуменне паміж членамі экспедыцыі. «Мы з Віталіем, — гаворыць ён, — працавалі разам і на Зямлі, але толькі там, на арбіце адтачылі гэту галоўную для прафесіі касманаўта грань характару — уменне разумець партнёра па рабоце з паўслова. Я не перабольшу, калі скажу, што нашы адносіны з Віталіем нагадвалі пастаяннае спаборніцтва ў тым, хто прынясе сябру больш радасці».

— Для мяне першы і галоўны вывад пасля нашай экспедыцыі, — сказаў Віталій Севасцянянаў, — заключаецца ў тым, што праграма даследаванняў прыкладнога характару атрымала за сем месяцаў работы станцыі «Салют-4» поўнае пацвярджэнне. У нашай рабочай справаздачы шмат раздзелаў: Сонца і зоркі, акіяны і геалогія, клімат і ахова навакольнага асяроддзя.

— Які дзень з 63-дзённай вахты на арбіце запомніўся вам больш за ўсё?

Клімука называе дзень стыкоўкі карабля са станцыяй, свой дзень нараджэння, калі ў гукавым пісьме ад сына ён пачуў аб злоўленым ім шчупаку «на паўтара кілаграма». Віталій пацвярджае, што «з днямі нараджэння ім сапраўды пашанцавала». Гэтыя дні яны сустрэлі ў космасе. (Віталію 8 ліпеня споўнілася сорак гадоў, а Пётру 10 ліпеня адзначыў сваё 33-годдзе). Аднак самым памятным днём для абодвух было 15 ліпеня, калі яны слухалі па радыё аб старце Ляонава, Кубасова, Стафарда, Слейтана і Бранда.

Медыкі паставілі экіпажу вышэйшы бал за палёт. Ужо цяпер зразумела, што навуковы багаж касмічнай медыцыны і біялогіі папоўніўся на гэты раз якасна новымі вынікамі. Галоўная сутнасць іх заключаецца ў тым, што медыкі ў поўным кантакце з экіпажам навучыліся максімальна аблягчаць касманаўтам вяртанне да зямной гравітацыі.

АГЛЯД НАВІН

Савецкая Беларусь прымае самы актыўны ўдзел у развіцці эканамічных сувязей СССР з брацкімі сацыялістычнымі краінамі. Асабліва наглядна гэта відаць на прыкладзе супрацоўніцтва нашай рэспублікі з народнай Польшчай. З Беларусі пастаўляюцца ў ПНР аўтамабілі, металаарэзныя станкі, электронна-вылічальныя машыны, электрухавікі, скрэперы, падшыпнікі, калійныя ўгнаенні, ільновалакно, лесаматэрыялы і г. д. З Беларускага энергакальца ў Польшчу паступае электраэнергія, па нафтаправоду «Дружба» — нафта.

У сваю чаргу да нас з Польшчы адпраўляюць аўтакраны, гідраўлічныя прэсы, трансфарматыры, гаражнае абсталяванне і многа іншай прадукцыі.

Польская Народная Рэспубліка — наша бліжэйшая суседка. Брацкая Куба знаходзіцца за тысячы кіламетраў ад Беларусі. Але і там знаёмы з прадукцыяй беларускіх прадпрыемстваў. Нядаўна мінскія інструментальныя выканалі вельмі важны заказ кубінскіх камбайнабудавнікоў. Тры комплекты ўставак для молатавых штампав, тры абразных і адзін правачны, над вырабам якіх працавалі лепшыя спецыялісты, ужо адпраўлены на востраў Свабоды.

Дагавор аб дружбе, навуковым і культурным супрацоўніцтве быў заключаны ў 1967 годзе паміж Беларускай політэхнічным інстытутам і Вышэйшай тэхнічнай школай горада Ільменаў у Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы. З таго часу адбываецца пастаянны абмен паміж вучонымі і спецыялістамі гэтых дзвюх вышэйшых навучальных устаноў. У ліпені паміж вучонымі дзвюх краін быў узгоднен паглыблены план навукова-культурнага супрацоўніцтва на бліжэйшыя два гады.

Удасканаленне і расшырэнне эканамічных і навукова-тэхнічных сувязей Савецкага Саюза з іншымі сацыялістычнымі краінамі, паслядоўнае развіццё інтэграцыі народнай гаспадаркі дзяржаў — членаў СЭУ датычыць не толькі сферы чыста эканамічных адносін. Усё гэта мае непасрэдную сувязь з ідэалогіяй, з шырокім абменам духоўнымі і культурнымі каштоўнасцямі.

Тысячамі ніцэй злучаюць краіны сацыялістычнай садружнасці шырокія кантакты паміж парламентамі, грамадскімі арганізацыямі, моладдзю, вучонымі, дзеячамі літаратуры і мастацтва.

У другой палавіне ліпеня, напрыклад, народы сацыялістычных краін адзначылі нацыянальнае свята братняй дзяржавы — 31-ю гадавіну адраджэння Польшчы. У Палацы культуры прафсаюзаў БССР 21 ліпеня адбыўся ўрачысты сход прадстаўнікоў працоўных Мінска, прысвечаны свята братняга польскага народа, на якім прысутнічалі прадстаўнікі партыйных, савецкіх, прафсаюзных, камсамольскіх арганізацый, прадпрыемстваў і будоўляў, дзеячы навукі і культуры. Разам з імі ў сходзе прыняў удзел генеральны консул ПНР у Мінску Юзэф Мруз.

Гасіямі журналістаў мінскай газеты «Трактар» былі работнікі польскага штотыднёвіка «Пшыянь». Пасля наведання Беларусі польскія журналісты раскажуць на старонках свайго часопіса аб тым, як жывуць і адпачываюць працоўныя нашай рэспублікі.

А вялікая група культурарганізатараў з Мангольскай Народнай Рэспублікі, якая таксама пабывала на Мінскім трактарным заводзе, будзе знаходзіцца ў беларускай сталіцы цэлы месяц: сябры з братняй краіны праходзяць стажыроўку ў буйнейшых палацах культуры рэспублікі.

Сотні беларускіх піянераў сустрэлі 16 ліпеня на вакзале поезд дружбы з ГДР. У гасці да юных ленинаў прыехалі тэлеманаўты. Шмат цікавага ўбачылі за два тыдні нямецкія госці: экскурсіі па Мінску, паездкі на Курган Славы і да мемарыяльнага комплексу Хатынь, наведанне цырка і дзіцячай чыгункі... Два дні правялі ў савецкіх сем'ях, а астатні час у піянерскіх лагерах нашай рэспублікі, Латвіі і Літвы.

Адной з галоўных падзей культурнага жыцця Мінска і ўсёй рэспублікі ў гэтыя дні стала выстаўка пяцідзясяці шэдэўраў Дрэздэнскай карціннай галерэі ў Беларускай дзяржаўнай мастацкім музеі. Аматыры жывапісу нашай рэспублікі мелі магчымасць убачыць неацэнныя палотны вялікага Рэмбранта, Вермера, Дзюрэра і іншых выдатных майстроў. Гэтыя палотны былі выратаваны ў канцы вайны савецкімі воінамі, захаваны і рэстаўраваны савецкімі спецыялістамі і перададзены ў свой час Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы.

Акрамя прадстаўнікоў братніх сацыялістычных краін, беларуская сталіца гасцінна сустрэла ў мінулым месяцы гасцей са Швецыі, маладзёжную групу з Францыі, кінематаграфістаў Афрыкі.

Нядаўна на Полацкім нафтаперапрацоўчым заводзе ўступіла ў строй першая ў краіне даследна-прамысловая ўстаноўка па выпрацоўцы сукцімідных прысадак, якія выкарыстоўваюцца пры вырабе высокакасных маслаў для фарсіраваных рухавікоў.

НА ЗДЫМКУ: адзін з участкаў устаноўкі.
Фота А. ЦАРЛЮКЕВІЧА.

ДНЕВНИК ВИКИ И КАТИ

РАССКАЗ О ПРЕБЫВАНИИ ДЕТЕЙ ЗЕМЛЯКОВ ИЗ БЕЛЬГИИ И ФРАНЦИИ НА БЕЛОРУССКОЙ ЗЕМЛЕ

Здесь очень много цветов. Разноцветные крупноголовые ромашки, флоксы. От калитки к двухэтажному зданию, над которым сверкает серебристая звездочка-эмблема и буквы «МЗХ», ведет широкая розовая аллея. В этом большом доме — клуб и столовая, пионерская комната, библиотека, мастерские. Перед домом площадка. Каждое утро у ребят, выстраивавшихся здесь на линейку, замирало сердце, когда в небо взвивался алый флаг. С линейки начинался в пионерском лагере каждый новый день...

От главной аллеи разбегаются к кирпичным домикам дорожки поуже. Вдали голубеет зеркальная гладь плавательного бассейна.

Вот такой пионерский лагерь «Зеленый Бор», лагерь Минского завода холодильников, куда в этом году были приглашены на отдых дети соотечественников из Бельгии и Франции. Программа у наших гостей была такой же, как всегда: жизнь в пионерском лагере, знакомство с Белоруссией.

Но на этот раз мы даем слово ребятам. Пусть они сами расскажут о своем отдыхе. Вика и Катя Ан приехали из Франции. Русский для них второй родной язык. На нем они свободно не только говорят, но читают и пишут. В лагере девочки вели дневник, который мы сегодня, с их разрешения, печатаем.

Понедельник, 7 июля.

Мы приехали на Северный вокзал в Париже в 4 часа. Какое великое чудо, что мы не опоздали! Поезд тронулся. Я лежу в купе на диване и пишу. Душно! Проводники

Дети в парке им. Горького.

угостили нас русским чаем, который всем нам доставил огромное удовольствие. С нами в Минск едут дети, с которыми мы раньше были незнакомы. Мы пошутили: сказали, что не говорим по-французски, и они стараются говорить с нами по-русски.

Вторник, 8 июля.

Спали мы превосходно. Удобно было, как в люльке. Ночью проехали Западную Германию. Заметили, что Берлин очень изменился с тех пор, как мы его видели в последний раз: совсем нет руин. Ну, а теперь мы в Польше. Смотрим на природу, она нам очень нравится. В 8 вечера поужинали и собрали чемоданы. В Минск мы прибудем в 5.20 утра.

Среда, 9 июля.

Рано утром приехали в Минск, где нас встречали члены Белорусского товарищества. Прямо с вокзала мы поехали в пионерский лагерь. Дорога туда очень красивая. Скоро мы оказались в лагере «Зеленый Бор». Он расположен в лесу, везде много цветов. У ворот нас уже ждали пионеры с ромашками.

Вика и Катя Ан.

Жить мы будем в прекрасных палатах-комнатах.

В 8 часов утра здесь подъем, потом все идет на зарядку. Зарядку проводит физрук под баян. А после умывания линейка, которая проводится очень торжественно, с девизами, музыкой. Ну, понятно, ведь в этом лагере 380 ребят, не то, что в нашем во Франции! Когда мы приехали, к советскому и бельгийскому флагам прибавился французский.

Завтрак здесь по-русски, т. е. очень обильный. Дают макароны, сосиски, огурцы, помидоры, хлеб с маслом, чай и так далее. После завтрака уборка, прогулки, экскурсия, купание в бассейне. Сегодня ходили в лес. Там больше всего черники. А грибов мы не нашли: еще не время. В два часа обед в очень красивой и удобной столовой. Затем тихий час, потом полд-

сфотографировали эту красоту. Нам рассказали, что Курган насыпан в честь четырех фронтов (четыре штыка на вершине), освобождавших Белоруссию в 1944 году.

Потом мы поехали в Хатынь. Эта деревня была сожжена фашистами вместе с людьми во время войны. Мы сначала все переводили, что говорил гид, а потом нам стало трудно это делать. Нам бы не хотелось оказаться здесь в то мартовское утро. Все люди должны бороться за то, чтобы война никогда не повторилась. наших родителей могли убить, и тогда никогда бы не родились мы. Дерево можно срубить за несколько минут, а растить его надо много лет. Так и человека, чтоб убить, нужна секунда, а растет он долго.

На обратном пути мы останавливались в лесу у настоящей партизанской землянки. Вика вошла в одну, там темно и прохладно. Возле старых партизанских землянок мы обедали.

Суббота, 12 июля.

Сегодня готовились к празднику Нептуна, будем выступать. Вечером смотрели фильм про индейцев.

Воскресенье, 13 июля.

Праздник Нептуна прошел чудно и весело. Все нарядились в костюмы. Мы были дети капитана Гранта и пели «А ну-ка песню нам пропой, веселый ветер», исполняли «Ой, за гаем, гаем», танцевали под музыку «Светит месяц» русский танец. Весь праздник проходил возле бассейна, украшенного накануне. Сам Нептун восседал на троне, а вокруг него танцевали русалки, морские черти. Вожатых и даже начальника бросили в воду — в этот праздник так принято.

После обеда ходили в гости на дачу к подружке Кире. С ней мы вместе отдыхаем, а родители ее живут рядом на даче. Нас угощали вкусными конфетами и всевозможными ягодами.

В этот день мы были счастливее всех девочек на свете. На линейке нас благодарили за хорошее выступление, и весь лагерь нам аплодировал. Мы уснули очень довольные.

Понедельник, 14 июля.

Ездили купаться на Минское море. Вода была теплая и приятная. После полдника работали в мастерской, вырезали по дереву.

Вторник, 15 июля.

В гости к ребятам приехала Герой Советского Союза Мария Осипова. Она рассказывала про войну, про то, как боролся белорусский народ с гитлеровскими оккупантами. Про эту героиню мы смотрели фильм.

Среда, 16 июля.

А в этот день нас всех повезли в Минск, в детский парк имени Горького. Там у нас была встреча с детьми из городского пионерского

лагеря. Мы перезнакомились и все вместе играли. Я выиграла красивую куклу, а Вика — зайца, только, конечно, не настоящего, а из пластмассы. Другие дети тоже выиграли разные игрушки. В парке мы катались в коляске, которую тащила маленькая лошадка пони, были на аттракционах и ели мороженое. Затем мы посетили планетарий.

Четверг, 17 июля.

У нас была экскурсия на Минский завод холодильников. Это тот самый завод, который подарил детям своих работников такой чудесный лагерь!

Мы прошли по всему заводу. Сначала смотрели, как делают детали к холодильникам, а потом видели и целые холодильники. Они были трех марок: МЗХ-6, 10 и 11. Эти холодильники продаются по всему Советскому Союзу и за границу, например, в Польшу, на Кубу. Французская группа подарила заводу альбом с видами Парижа, бельгийцы — свой национальный сувенир. На обратном пути пили русский квас.

Пятница, 18 июля.

С утра мы (это значит, французы и бельгийцы) стали готовиться к вечеру, на котором должны будем рассказать о странах, в которых живем. Мы хотим, чтобы советские дети узнали о нашей учебе, каникулах, кухне, природе, спорте. Одним словом, то, что мы узнали здесь об СССР.

В этот же день мы были дежурными. Подавали блюда и убирали посуду, подметали. Все это происходило в очень радостной и дружной атмосфере, а потому очень нам понравилось.

Вечером мы поехали в цирк. Представление проходило во Дворце спорта. Мы смотрели, как выступали птицы, которые говорили, собаки, которые играли в футбол, лошади, которые ходили на задних ногах. После антракта выступал фокусник Кю. Фокусы его потрясали. Он сжигал женщину, разрубал человека, а они оставались живы. Были очень смешные клоуны.

Во время антракта мы встретились с друзьями из Парижа. Это было необыкновенно! Я бежала, и вдруг меня кто-то схватил за руку. Обернулась и увидела Таню, свою одноклассницу по русской школе в Париже, затем ее маму, братика и папу. Эта французская семья гостит у родственников в Минске. Обещали приехать к нам в «Зеленый Бор».

Суббота, 19 июля; воскресенье, 20 июля; понедельник, 21 июля.

Были нормальные хорошие дни. Ничего выдающегося не произошло. Ходили в лес, в кино, купались.

Вторник, 22 июля.

Мы приехали в Белорусское товарищество и сразу сели вокруг длинного стола. На нем стояли конфеты и напитки. На этот раз мы приехали всем отрядом, вместе с белорусскими ребятами, потому что должны были все выступить.

На встречу с нами пришли ребята из клуба интернациональной дружбы.

Мы пели русские, французские и бельгийские песни, много играли, даже Робер Мгиян танцевал. Смотрели фильм про Белоруссию, про Минск. Поездкой все остались довольны.

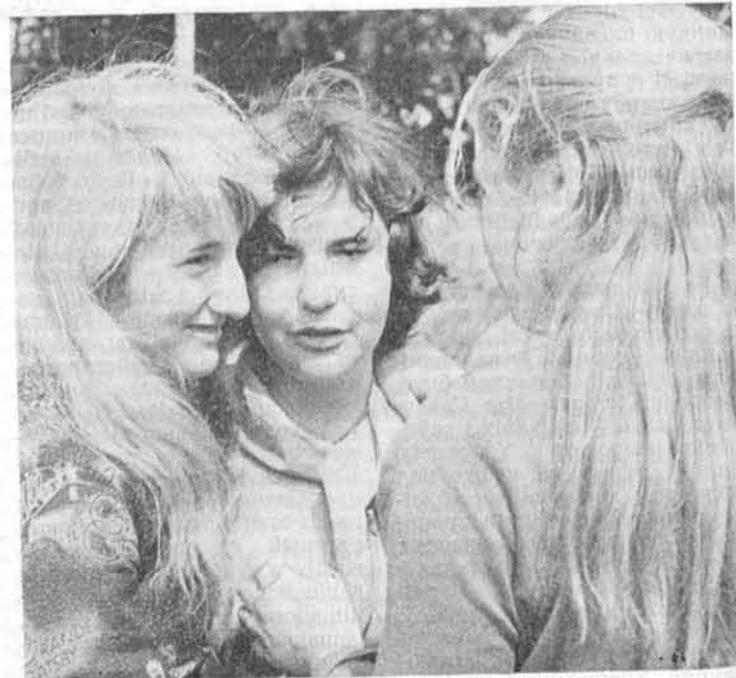
Среда, 23 июля.

У нас был прощальный пионерский костер. Ребята все выстроились как на линейке. Несколько мальчиков держали в руках зажженные факелы. Вот они подошли к пирамиде из елок. Костер был выше, чем дом. Вдруг мы услышали треск, и перед нами будто раскрылся огромный цветок. Огонь поднимался все выше. Это было изумительно красиво. Через две минуты горка из елок исчезла, на земле горел костер, в который мы потом долго подбрасывали поленья. У костра выступил каждый отряд. А потом начались танцы.

Последний вечер с ребятами, последний вальс, думали мы. Это было прощание. Мы все, бельгийские, французские и белорусские дети, успели привыкнуть и полюбить друг друга. Мы, иностранцы (хотя никто не хочет считать себя иностранцем), привыкли к жизни лагеря, к жизни в Советском Союзе. Мы полюбили белорусскую природу. Леса, рощи, холмы навсегда останутся в нашей памяти. Мы запомним Минск, Хатынь, Вязинку. Нам всем понравилось в лагере. И вот на тебе, пора уезжать!

Мы прощались и плакали. Плакали все, мальчики и девочки, большие и маленькие. Ребята из Минска обещали, что придут на вокзал провожать нас.

Поезд от минского вокзала уходил на рассвете. День вставал пасмурный и прохладный. Но дети сдержали слово и пришли еще раз попрощаться с друзьями из Бельгии и Франции. На перроне стало тесно и шумно. Смешались цветы и слезы, подарки и поцелуи. Дети клялись в вечной дружбе, обещали никогда не забывать друг друга.

Так они прощались.

ДАБРАТА БАЦЬКОЎСКАГА ПАРОГА

З 19 па 25 ліпеня ў Мінску гасціла група суайчыннікаў са Злучаных Штатаў Амерыкі. Наш карэспандэнт сустракаўся і гутарыў з турыстамі. Ніжэй мы друкуем яго нататкі аб гэтых сустрэчах.

Наведаць Радзіму... Убачыць Беларусь... Яшчэ раз прайсціся па родных сцежках дзяцінства... Аб гэтым марыць бадаі кожны, хто нарадзіўся на беларускай зямлі і каму бязлітасны лёс наканавы жыць удалечыні ад яе. Такая паездка — яркая падзея ў жыцці земляка, асабліва калі яна адбываецца ўпершыню за многа дзесяткаў год.

— Я пакінуў гэты край у 1912 годзе, — успамінаў Мікалай Астапук. — І так склалася маё жыццё, што толькі цяпер зноў прыехаў сюды.

— А я не быў на Радзіме трыццаць чатыры гады, — з горыччу гаварыў Пятро Колюх.

Чалавека, які ўпершыню прыязджае ў нашу краіну, даволі проста адрозніць ад таго, хто ўжо не аднойчы пабываў на Радзіме. Апошні едзе, як кажуць, з веданнем справы, спакойна і ўпэўнена. Многае тут яму знаёма: ад першакласнай мінскай гасцініцы «Юбілейная», дзе звычайна спыняюцца нашы госці, да прыблізнага маршруту, па якім вядзе іх у час знаёмства з беларускай сталіцай гід Інтурыста. Такі зямляк добра ведае, як выглядае яго родная вёска, памятае людзей, з якімі сустракаўся раней. І едзе ён сюды з адной акрэсленай мэтай — убачыць, што новага адбылося тут пасля яго мінулага прыезду.

Цімафей Адзінец пяты раз прыязджае ў Беларусь.

— Двойчы я быў з групамі «Русскаго голоса», — расказваў ён. — Столькі ж разоў па прыватнай візе гасціў у роднай Жабінцы. Ці падабецца? Вядома. Інакш не прыехаў бы. Вось, напрыклад, сястра мая гасціла ў мяне ў Злучаных Штатах. Прабыла некалькі тыдняў і — дадому. Не спадабалася ёй у Амерыцы.

— Летас я пабываў у сваёй роднай вёсцы Пясочнае на Гродзеншчыне, — са шчаслівай усмешкай гаварыў Павел Коржык. — Сёлета зноў наведаў, сустракаўся з роднымі, блізкамі, са старымі і новымі сябрамі. Мне здаецца, што вёска стала яшчэ прыгажэйшай. А мае сёстры Люба і Маня жыўць не горш, чым я ў Амерыцы. Я падлічыў, што іх даход нават большы, чым мой. Моладзь вясковая вучыцца. Пляменнік мой Васіль Капура, напрыклад, і яго жонка Люся скончылі інстытуты, працуюць у Мінску. Ён — інжынерам, яна выкладае ў інстытуце. Яшчэ адна пляменніца Надзея — урач. Вось якое цяпер тут жыццё!

Так ацэньваюць савецкую рэчаіснасць людзі, якія мелі магчымасць не аднойчы бачыць наша жыццё зблізку на ўласныя вочы.

Зямляк жа, які першы раз адпраўляецца ў далёкае падарожжа на Радзіму, робіць першыя крокі на шляху знаёмства з краінай, з савецкім ладам жыцця. Пры гэтым у кожнага свой падыход, свае погля-

ды. Яны абумоўлены культурным узроўнем, кругаблядам чалавека, яго здольнасцямі ўважваць галоўнае, аналізаваць убачанае. Але ёсць адна агульная для ўсіх гасцей аб'ектыўная акалічнасць: нашы суайчыннікі шмат гадоў жыўць у такім густым антысавецкім прапагандысцкім тумане, з якім не ідзе ні ў якое параўнанне нават вядомы смог, што вісіць над вялікімі амерыканскімі гарадамі. Таму няма нічога дзіўнага ў тым, што новапрыбылыя госці можа задаць на першы погляд наіўнае пытанне і недаверліва выслухаць адказ.

Мікалай Астапук, калі ехаў на Радзіму, уяўляў сабе вёску свайго дзяцінства: саламяныя стрэхі хат, даматканыя світкі ды лапці. Можна такі вобраз беларускай вёскі захаваўся ў яго памяці? Але ж ён чытае газеты, сустракаў людзей, якія пабывалі ўжо на Радзіме.

— І чытаў, і сустракаў, а думаў так, — згаджаўся Астапук.

Справа, аднак, у тым, якія газеты чытаў, з якімі людзьмі сустракаўся і гутарыў у Амерыцы. Мікалай Арцёмавіч, на жаль, ахвотна верыў «Новаму русскаму слову», на якое штогод аддае 34 долары са сваёй пенсіі. Ён уважліва слухаў «страшэнную праўду» аб савецкай рэчаіснасці, якую расказваў яго «лепшы сябра» Дзяніс Гарбацэвіч з фармы РОВА.

— І кніжкі яго я чытаў, — казаў Астапук. — Шмат у іх асяялага пра Савецкі Саюз. Я тады верыў і не верыў.

Верыў і не верыў... І так не адзін год. А Гарбацэвіч і іншыя паслугачы Вейнбаўма і Андрэя Сяды наўзятвалі сваю хлусню. Ці не таму Астапук часам задаваў пытанні накішталт наступных: «А ці можа жанчына развесціся, калі не склалася сямейнае жыццё?», «Няўжо ў Савецкім Саюзе і сапраўды бясплатнае лячэнне?»

Бадай, на ўсе гэтыя пытанні, і асабліва на апошняе, наш госць атрымаў даволі пераканавы адказ. Аднойчы Астапук паскардзіўся, што дрэнна спаў уначы і адчувае сябе не зусім добра. Выклікалі ўрача. Той агледзеў пацыента, выпісаў лякарства і параіў не ляжаць, а болей рухацца. Не ведаю, што зрабіла сваю справу — піюлі ці апошняя парада ўрача, а толькі праз некаторы час Астапук сядзеў у вестыбулі гасцініцы, і Цімафей Адзінец не без іроніі пытаўся: «Ну што, пераканаўся? Узляў з цябе грошы?»

Так, сутыкнуўшыся з рэчаіснасцю, рассыпаюцца няправільныя ўяўленні, з якімі едуць да нас некаторыя суайчыннікі. У час падарожжа па Савецкай краіне, з горада ў горад, ад сустрэчы да сустрэчы знікаюць іх сумненні, з'яўляецца сімпатыя да новай Беларусі, да яе людзей.

Юнацкія гады Пятра Колюха прайшлі ў былой Заходняй Беларусі.

— Немагчыма параўнаць тое жыццё беларусаў з сучасным, — дзяліўся думкамі Пятро Васільевіч у час сустрэчы ў Беларускім таварыстве па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом. — Вось побач са

мною сядзіць мой вельмі блізкі таварыш Алесь Бажко. Мы з ім землякі. Ён жыў якіх два кіламетры ад мяне. І ён не дасць схлусіць. У нашым мястэчку мы не былі найбяднейшымі, але бацькі змаглі вывучыць толькі адну сястру: яна скончыла беларускую гімназію. І толькі...

У час вайны Пятро трапіў за граніцу. У адрозненне ад большасці нашых суайчыннікаў, яго жыццё склалася даволі ўдала: у беларускага хлопца выявіўся талент спевака, ён скончыў у Італіі кансерваторыю.

— Пасля вучобы я паехаў у Амерыку, — працягваў свой расказ Колюх. — Там — канкурэнцыя. Мовы не ведаў. А пасля саракоўкі ўжо цяжка нагнаць упушчанае. Таму ў оперу не трапіў. Давалася спяваць у хоры.

З гэтым хорам «Беларускі Шаляпін», як называлі Колюха, аб'ездзіў паўсвету: быў і ў Еўропе, і ў Аўстраліі. Толькі Радзіма ўсё неяк заставалася збоку ад яго шляхоў. І вось рашыўся — паеду.

— Прыехаў і бачу, што мой сын вырас. Мае вышэйшую адукацыю, выкладае музыку ў Стоўбцах. Пайшоў, як кажуць, па бацькавых слядах. Данка таксама настаўнічае. Ды што тут многа гаварыць, гляджу, брат, і душа радуецца: мае дзеці не прапалі, добра выхаваныя. І наогул, тут зусім іншыя людзі, зусім іншы лад жыцця. Я паглядзеў і, паверце, у мяне палягчэла на душы...

У чалавека зніклі сумненні, што жылі разам з ім шмат год. Ён сваімі вачамі ўбачыў жыццё Савецкай краіны, жыццё роднай Беларусі. Пятро Колюх навава адкрыў для сябе Радзіму. І не толькі для сябе, але, можна спадзявацца, і для іншых.

— Я з беларусамі сустракаюся, — казаў зямляк, — і часцей за ўсё ў царкве. Мы там маем дзве беларускія царквы. Лічу, што мой абавязак раскажаць землякам праўду, бо фактычна многія нават не ўяўляюць, што ў Беларусі цяпер такія значныя змены.

Дні, праведзеныя ў Беларусі, не прайшлі таксама бяспследна для Фрэнка і Волгі Садовых, бацькі якіх паходзяць з гэтай зямлі.

— Калі мы збіраліся ў дарогу, — расказваў Фрэнк, — то нават не ўяўлялі, што будзем рабіць цэлы тыдзень у Мінску. У нас тут няма ні родных, ні сяброў. Цяпер бачу, што мы памыляліся. Гэтыя дні ў Мінску прамільгнулі, як адзін. Нас сустрэлі добрыя, прыязныя людзі. А ў час агляду старой хаты ў Доме-музеі Янкі Купалы ў Вязынцы я вельмі яскрава ўявіў быт сялян таго часу, калі нашы бацькі жылі тут. І тым больш уражвае ваша сучаснае жыццё: які размах будаўніцтва, якая чыстая атмасфера ўзаемаадносін паміж людзьмі!

...Перад ад'ездам групы я зноў сустраўся з нашымі гасцямі. Яны пакідалі Мінск, убагачаныя сустрэчай з Радзімай, з савецкімі людзьмі, з нашай рэчаіснасцю. І цяжка было выдзельць сярод іх «ветэранаў» і новапрыбылых.

Уладзімір МЯЛЕШКА.

Помнік Янку Купалу ў мінскім скверы яго імя.
Фота Г. УСЛАВА.

ШТО? * ЯК? * ЧАМУ?

ЛЕНІНСКІ КАМСАМОЛ

Папулярная савецкая песня вобразна і пераканаўча адказвае, што камсамол — гэта юнацтва Радзімы. Так, 34 мільёны юнакоў і дзяўчат Краіны Саветаў — члены Усесаюзнага Ленінскага Камуністычнага Саюза Моладзі. У Статуте гэтай грамадскай арганізацыі гаворыцца: «У камсамол прымаецца перадавая, адданая Савецкай Радзіме моладзь ва ўзросце ад 14 да 28 гадоў». У заяве-анкеце, якую падае юнак ці дзяўчына, абавязкова павінны быць подпісы-рэкамендацыі членаў ВЛКСМ ці КПСС, піянеры прадаўляюць рэкамендацыю Савета піянерскай дружыны.

Пярвічныя камсамольскія арганізацыі ствараюцца па месцы работы або вучобы членаў ВЛКСМ — на прадпрыемствах, у калгасах і саўгасах, часцяк Савецкай Арміі, навуковых устаноў, дзе ёсць не менш як тры камсамольцы. Менавіта ў пярвічнай камсамольскай арганізацыі юнакі і дзяўчаты могуць праявіць сваю ініцыятыву і здольнасці.

Штомесяц пярвічная камсамольская арганізацыя збіраецца на свой сход. Тут вырашаюцца ўсе пытанні калектыву: намячаюцца практычныя меры па выкананню рашэнняў партыйных, савецкіх і камсамольскіх органаў, абмяркоўваюцца пытанні працы, быту, адпачынку камсамольцаў і іншыя. На сходах адбываюцца выбары ў кіруючыя камсамольскія органы (кожны можа быць выбраным), заслухоўваюцца справы-здачы аб іх дзейнасці, выказваюцца думкі і заўвагі па любо-му пытанню камсамольскага жыцця. Выбіраюць дэлегатаў на раённыя і гарадскія канферэнцыі, камсамольцы ўдзельнічаюць у фарміраванні камсамольскіх органаў. Найвышэйшы орган камсамола — з'езд, паміж з'ездамі — Цэнтральны камітэт ВЛКСМ.

Адзін з баявых атрадаў камсамола краіны — Ленінскі Камуністычны Саюз Моладзі Беларусі. Ён налічвае 1 200 тысяч членаў. І вехі яго гісторыі адзначаюць той жа шлях, што халандыя для перадавой моладзі ўсёй Краіны Саветаў. У першыя паслярэвалюцыйныя гады камсамольцы змагаліся з контррэвалюцыяй, арганізавалі школы, хаты-чытальні.

У ліпені 1924 года на сваім VI з'ездзе Камуністычны Саюз Моладзі прыняў імя Леніна. Клятвай на вернасць ідэям Ленінізму прагучаў тады Маніфест, у якім гаварылася: «Не для прыгожага слоўца, не з жадання насіць лепшае з усіх імён... прынялі мы гэтае рашэнне. Не, мы прынялі яго для таго, каб уся працоўная моладзь усіх народаў, што насяляе ССССР, разам са сваім перадавым атрадам — Камуністычным Саюзам Моладзі — праніклася адзінай воляй і рашучасцю навучыцца па-ленінску жыць, працаваць і змагацца, здзяйсняючы запаветы, пакінутыя нам Леніным».

Пяцьдзесят прайшоўшых год былі красамоўным пацвярджэннем сказанага. Юнакі і дзяўчаты з камсамольскімі значкамі з энтузіязмам і паслядоўнасцю здзяйснялі сацыялістычкія індустрыялізацыю, калектывізацыю сельскай гаспадарніцтва Днепрагэса, Камсамольска-на-Амуры, Сталінградніцтва кага трактарнага завода і многіх іншых важных аб'ектаў.

Вялікая Айчынная вайна паказала мужнасць і нязломнасць моладзі Краіны Саветаў. Больш за 130 тысяч членаў ЛКСМБ у 1941 годзе добраахвотна пайшлі на фронт. У многіх гарадах і вёсках рэспублікі былі створаны камсамольскія падпольныя арганізацыі. Камсамольцаў — падпольшчыкаў і партызан — было каля 100 тысяч. Многія з іх атрымалі свае жыццязныя — было каля 100 тысяч. Многія з іх атрымалі свае жыццязныя — было каля 100 тысяч. Многія з іх атрымалі свае жыццязныя — было каля 100 тысяч.

Пасляваенныя гады звязаны з працоўнымі подзвігамі маладых будоўляў краіны. Многія прамысловыя і сельскагаспадарчыя аб'екты рэспублікі аб'яўлены ўдарнымі камсамольскімі будоўлямі. Для юнакоў і дзяўчат характэрна глыбокая ідэйная перакананасць, высокая пачуццёвая адказнасць за даручаную справу, шырае імкненне быць найбольш карысным членам грамадства, сваёй Радзіме. Гэтыя рысы, безумоўна, выхоўваюцца ўсім ладам нашага жыцця, але несумненна, тут і заслугі камсамола, які заўсёды дзейнічае ў іным кантакце з партыйнымі, савецкімі, прафсаюзнымі і іншымі грамадскімі арганізацыямі. Сведчаннем высокага аўтарытэту камсамола з'яўляецца права камсамольскіх органаў даваць юнаку ці дзяўчыне рэкамендацыю для паступлення ў рады Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. Ніякая іншая грамадская арганізацыя не мае такога права.

«Без перабольшвання можна сказаць, — адзначаў у сваёй прамове на XVII з'ездзе ВЛКСМ таварыш Л. Брэжнеў, — што ніводнае буйное пытанне, няхай то ідзе гутарка аб справах Савецкага Саюза, вобласці, раёна або працоўнага калектыву — не вырашаецца без удзелу моладзі. Камсамол, усё юнакі і дзяўчаты маюць у нас неабмежаваны магчымасці для праўлення творчых сіл і ініцыятывы».

НА ЗДЫМКАХ: на прыёме ў Беларускім таварыстве па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом; Цімафей АДЗІНЕЦ у Доме-музеі Янкі Купалы ў Вязынцы.
Фота Я. КАЗЮЛІ.

НАТАКІ
АБ ДРАМАТУРГІ
А. ПЕТРАШКЕВІЧА

На сцэну з залы выходзіць добра апрануты мужчына сярэдняга гадоў. На ім дарагі плашч, капялюш, чорныя акуллары, у руках партфель. Пасля некалькіх злосных слоў ён неспадзявана пачынае распрацаваць. Зняўшы капялюш, паказвае нам не толькі лысінку, але і рудыменты рагоў. Гэта — Злыдзень, дзеючая асоба аднайменнай камедыі. Пад плашчом у яго касцюм перыяду навейшай гісторыі, пад ім смокінг з гадоў новай гісторыі, пад смокінгам накідка больш ранняй эпохі і, нарэшце, набедранная павязка часоў першабытна-абшчыннага ладу... Паказаўшы сваю несмяротнасць, Злыдзень бярэцца за любімую справу — нахабна ўмешваецца ў жыццё, нашэптваючы героям кепскія парады або стрымліваючы іх добрыя намеры. Перад гледачом праходзіць сцэны з дзейнасці розных службовых асоб — дзіўныя падзеі на дзве дзеі. Так, перамешваючы жарты і сур'ез, з упэўненасцю і заклапочанасцю гаспадара, што аглядае сваю хату, перш чым пачаць яе бяліць да свята, вядзе драматург нас па жыцці аднаго ўстановы. Смех, прыкрасць і непрымірымасць да бюракратычнае заспакоенасці выклікае відовішча паводле камедыі Алеся Петрашкевіча — «Злыдзень», напісанай і пастаўленай у 1974 годзе.

Гэта не першая п'еса аўтара, сёння вядомага далёка за межамі Беларусі. Аляксандр Петрашкевіч дэбютаваў у 1969 годзе. Тады народны артыст СССР Павел Малчанаў паставіў у тэатры імя Янкі Купалы першы твор маладога аўтара — камедыю «Адукуль грэх?»

З гумарам, нязлосна апавядае драматург пра падзеі, што адбыліся ў адным мястэчку. Два жукі — Антоній, сектант-тэарэтык з практычным ухілам, і Харытон, сектант-практык з тэарэтычным ухілам, — вырашылі абабраць сваю паству, абвясціўшы судны дзень. Даверлівыя жанчыны і старыя вераць прапаведніку.

«ТРЫВОГА» У БРАНСКІМ ТЭАТРЫ

Спектаклем «Трывога» па п'есе А. Петрашкевіча адкрыў гастролі ў Бранску Магілёўскі абласны драматычны тэатр. Гледачы ўбачаць усе лепшыя работы калектыву.

ступваюць у зносінах у таго ці іншага народа, рэгуляванне грамадскіх функцый гэтых моў, раскрыццё і належная ацэнка сучасных працэсаў у іх структуры і перспектыву натуральнага моўнага развіцця грамадства, выяўленне моўнай спадчыны і традыцый, тлумачэнне іх паходжання і гісторыі складвання, нарэшце, распрацоўка і ўкараненне высокаспецыялізаваных штучных моўных прылад і многія іншыя праблемы і задачы.

Адным словам, спрадвечная стыхія ў моўным развіцці грамадства паступова ўступае месца разумнай волі людзей, канкрэтнаму і перспектывнаму планаванню гэтага развіцця на аснове выразнага разумення як яго перспектывы, так і традыцый. Таму і лінгвістыка, якая была некалі толькі дасведчанай «служанкай» моў, робіцца ўжо іх «гаспадыняй», важным раздзелам сучаснай навукі як дзейнай сілы грамадства.

У тым ліку, зразумела, і ў нас, у Беларусі. Сучасная беларуская лінгвістычная навука — гэта і разгалінаваны раздзел мовазнаўчых ведаў і мовазнаўчай даследчай працы, і адначасова аўтарытэтны орган прамога практычнага ўздзеяння на наша сучаснае супольнае моўнае развіццё. І, зразумела, грамадскі орган, як і любая іншая навука.

...Вайна з фашызмам перавала развіццё мовазнаўства ў рэспубліцы. У агнях пажараў і ад рук акупантаў загінула створаная ў савецкі час грунтоўная беларуская навуковая лінгвістычная база — картатэкі слоў, каталогі матэрыялаў, рукапісы, кнігі і г. д.

Аднак яшчэ напярэдадні поўнага вызвалення Беларусі ад акупантаў, у пачатку 1943 года ў Маскве маленькая група энтузіястаў у цяжкіх умовах ваеннага часу ўзялася за аднаўленне беларускай лінгвістыкі, і ў першую чаргу за слоўнікавую працу. Не было ў іх тады ні сваіх дасведчаных навуковых кіраўнікоў і настаўнікаў, ні дастатковых ведаў і вопыту мовазнаўчай працы. Але было гарачае жаданне, была шчырая дапамога з боку вядомых рускіх лінгвістаў, былі пэўна дзённыя клопаты і падтрымка ад беларускіх партыйных і дзяржаўных дзеячаў, дзеячаў культуры, навукі, асветы.

Мінула трыццацігоддзе пасля вайны. Беларуская лінгвістыка мае зараз у сваіх радах высокакваліфікаваных вучоных па розных галінах беларускага, рускага і славянскага мовазнаўства, а таксама па германістыцы, раманістыцы, агульнай і прыкладнай лінгвістыцы і г. д. На некаторых напрамках нашага шырокага мовазнаўчага фронту склаліся і плённа працуюць зараз беларускія навуковыя школы даследчыкаў (напрыклад, па анамаліях, па культуры беларускай мовы і інш.)

(Працяг будзе).

Аляксандр КРЫВІЦКІ,
кандыдат філалагічных навук.

толькі сумныя сляды ў мінулай культуры. За выключэннем пагранічнай, якая назіраецца і цяпер. Сучасны ж хутка прагрэсіруючы беларускі полілінгвізм — гэта ўжо агульнанацыянальная з'ява. Ён цесна звязан з эканамічнымі і культурнымі патрэбамі ўсяго народа. Складанне канкрэтных жыццёвых відаў і форм сучаснага полілінгвізму ў Беларусі і, іх удасканаленне ўсямерна падтрымліваецца ў рэспубліцы і поўнасцю забяспечваецца матэрыяльна і з арганізацыйнага боку дзяржавай і грамадствам.

Адной з асаблівасцей сучаснага беларускага полілінгвізму з'яўляецца ўсё большае пашырэнне розных еўрапейскіх моў міжнароднага інфармацыйнага і кантактнага ўжывання. Гэта перш за ўсё англійская, нямецкая, французская і іспанская мовы. Адна якая-небудзь з

ўзаемаадносін дапускаюцца ў практыцы маўлення паміж беларускай і рускай мовамі. Гэта як бы важнейшыя і найбольш пашыраныя тыпы моўных паводзін людзей.

Абмежаваная форма беларуска-рускага білінгвізму назіраецца пераважна ў сельскай мясцовасці. Пры такой форме дзвюхмоўя асноўным сродкам зносін з'яўляецца беларуская (звычайна дыялектная) мова. Руская мова тут — толькі сродак атрымання інфармацыі (вуснай і пісьмовай) і сродак пісьмовых зносін.

У адрозненне ад абмежаванай змешанай формы беларуска-рускага білінгвізму пашырана ў буйных гарадскіх прамысловых цэнтрах. Падобнае дзвюхмоўе выступае звычайна ў выглядзе беларускай мовы з рысамі рускай і наадварот. Пры гэтым суадносін паміж

БЕЛАРУСКАЯ МОВА І МОВАЗНАЎСТВА НА СУЧАСНЫМ ЭТАПЕ

іх — абавязковы прадмет у нашых агульнаадукацыйных і спецыяльных сярэдніх школах, а таксама мінімум спецыяльнай моўнай падрыхтоўкі ў вышэйшых навучальных установах рэспублікі. Праўда, валодаюць гэтымі мовамі ў нас пераважна пасіўна з пэўным, так сказаць, прафесійна-вытворчым «ухілам» у ведах. Гэта асабліва характэрна для навуковых і тэхнічных спецыялістаў. Пашыраецца і актыўнае валоданне гэтымі мовамі, што абумоўлена гаспадарчымі і культурнымі кантактамі рэспублікі з іншымі краінамі. Такое супрацоўніцтва з братамі сацыялістычнымі краінамі выклікала хуткі рост колькасці людзей, якім даступна інфармацыя на польскай, чэшскай, славацкай, балгарскай, сербска-харвацкай мовах.

Але найбольш характэрнай і важнай асаблівасцю сучаснага беларускага полілінгвізму з'яўляецца розныя формы беларуска-рускага дзвюхмоўя, ці, інакш, білінгвізму. Руская мова выступае ў рэспубліцы не толькі як сродак агульнасаюзнай інфармацыі і міжнацыянальных зносін. Яна стала фактычна другой агульнанароднай моваю з усімі адпавядаючымі таму яе становішчу грамадскімі і прыватнымі функцыямі.

Назіраюцца тры асноўныя формы беларуска-рускага білінгвізму — абмежаваная, змешаная і поўная, або, інакш, абсалютная. Адрозніваюцца яны ў залежнасці ад таго, якія

элементамі беларускай і рускай моў у яго носбітаў вельмі разнастайныя і дынамічныя. Пашырэнню такой змешанай формы беларуска-рускага дзвюхмоўя вельмі садзейнічае, безумоўна, генетычная блізкасць беларускай і рускай моў. Беларуская і руская літаратурныя мовы (ці, як гавораць проста, «правільныя») пры змешаным дзвюхмоўі з'яўляюцца сродкам пасіўных або актыўных сувязей з культурай і крыніцамі інфармацыі.

Нарэшце, абсалютнае беларуска-рускае дзвюхмоўе — гэта, зразумела, найбольш высокая форма білінгвізму, характэрная ў асноўным для беларускай гуманітарнай інтэлігенцыі. Падобнае дзвюхмоўе з'яўляецца літаратурным. Яго носбіты свабодна валодаюць абедзвюма мовамі і карыстаюцца імі як вусна, так і пісьмова. Культура адной і другой мовы пры такім дзвюхмоўі вызначаецца іх агульнапрынятымі нормамі.

Такія найбольш характэрныя асаблівасці мае моўная сітуацыя ў Беларусі ў наш час. Глыбокія змяненні адбываюцца зараз у моўнай рэчаіснасці народаў...

Усё больш і больш увагі і выдаткаў патрабуюць цяпер практычныя і навуковыя праблемы мовы. Гэта, напрыклад, агульная і спецыяльная моўная падрыхтоўка людзей розных прафесій і заняткаў, сістэматызацыя і рэгламентацыя сродкаў і элементаў моў, якія вы-

[Працяг. Пачатак у № 30]
Вобразна-апісальныя функцыянальныя віды мовы вызначаюцца цеснай сувяззю з нашымі нацыянальнымі моўнымі традыцыямі. Яны жывацца з чыстых крыніц жывой народнай мовы, убіраюць усе яе сродкі, надаючы ім новую выразную сілу. У паняццева-інфармацыйных відах пануюць запазычанні з іншых моў, штучныя міжмоўныя лексічныя і сінтаксічныя ўтварэнні, — адным словам, звычайны сучасны моўны «мадэрн».

У такім стане знаходзіцца ў цэлым наша родная мова зараз і такія асаблівасці яе дынамікі ў пасляваенны перыяд.

Вынікам карэннай сацыялістычнай перабудовы народнай гаспадаркі і культуры ў Беларусі, а таксама сучаснага высокага ўзроўню іх развіцця і спецыялізацыі з'яўляюцца не толькі глыбокія змяненні ў сістэме і структуры нацыянальнай мовы. З гэтым непасрэдна звязаны пераход усяго нашага народа ад пераважнага традыцыйнага маналінгвізму да полілінгвізму — гэта значыць, да выкарыстання ў працэсе вытворчай дзейнасці і культурнага развіцця не толькі адной, роднай мовы, але і моў іншых народаў.

Актыўнае або пасіўнае валоданне адной ці нават некалькімі чужымі мовамі — традыцыйная асаблівасць моўнай культуры розных этнаграфічных частак і сацыяльных групак беларусаў.

Трэба адзначыць перш за ўсё натуральную пагранічную неаднамоўнасць беларусаў. У прыватнасці тых, якія жывуць у суседстве і ў кантактах з літоўцамі на паўночным захадзе, а таксама на поўдні з украінцамі. Тут у мясцовага насельніцтва ў пасіве, а нярэдка і ў актыве разам з роднай мовай або гаворкай (і іншымі мовамі) спрадвечна знаходзілася і мова або гаворка суседзяў.

Агульнавядомым з'яўляецца ўжыванне польскай мовы (а таксама французскай, італьянскай і іншых еўрапейскіх моў) у асяроддзі мясцовых пануючых класаў, духавенства, чыноўнікаў у Беларусі на пачатку нашай нацыянальнай гісторыі, пра што была гутарка ў папярэднім аглядае. А потым пашырэнне польскай мовы на пісьме і ў вусных зносінах сярод беларускага насельніцтва ў заходняй частцы Беларусі ўжо ў гэтым стагоддзі пры знаходжанні яе ў складзе польскай дзяржавы.

Нарэшце, з даўніх часоў у Беларусі, асабліва на ўсходзе, шырока ўжывалася прывіляванымі сацыяльнымі групамі мясцовага насельніцтва і пашыралася сярод працоўнага люду руская літаратурная мова (разам са сваёй тагачаснай пыхлівай «спадарожніцай» рэлігійнага прызначэння — царкоўнаславянскай моваю).

Аднак гэта традыцыйная неаднамоўнасць беларусаў мела — і тэрытарыяльна, і сацыяльна — абмежаваны характар. Яна амаль сцерлася з памяці народа, пакінуўшы

Вялікім канцэртнай майстроў мастацтваў Узбекістана завяршыліся 28 ліпеня гастролі Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра Узбекскай ССР імя Алішэра Навая ў Мінску. На працягу месяца артысты брацкай рэспублікі паказалі мінчанам і гасцям беларускай сталіцы 14 оперных і балетных спектакляў, якія былі цёпла прыняты гледачамі. У рэпертуары тэатра — на-

цыянальныя творы — опера «Дзіларом», балеты «Амулет каханія» і «Каханне і меч», рускую і сусветную класіку прадстаўляюць оперы «Князь Ігар», «Флорыя Тоска», балеты «Лебядзінае возера», «Золушка», «Жызэль». У апошні дзень гастроляў сакратар ЦК КПБ А. Кузьмін па даручэнню Прэзідыума Вярхоўнага Савета

БССР ва ўрачыстай абстаноўцы ўручыў калектыву узбекскага тэатра Ганаровую грамату Вярхоўнага Савета Беларускай ССР, даючы гэтым самым высокую ацэнку творчасці нашых сяброў. НА ЗДЫМКАХ: сцэны з оперы А. Ашрафі «Дзіларом» і балета Р. Шчадрына «Анна Карэніна».

ЖЫВАТВОРНЫХ

Але за грошы трымаюцца: спаліць на свяшчэнным агні некаторыя аддаюць кацярынікі, керамікі, прыхаваўшы важкі рубель. Манера аўтара паказваць з сімпатыяй сялянскія рысы ў паводзінах, у характары людзей і выстаўляць на смех чужое для чалавека натуры дапамагае гледзачу глыбей зразумець тое зло, што стала аб'ектам крытыкі пісьменніка.

Тая ж манера павагі да чалавека, нават калі ён памыляецца, прыкметна ў А. Петрашкевіча і ў наступным яго творы, названым «Трывога» і накіраваным супраць скрытай у душах людзей страшнай загані — абыхавасці да чужой бяды.

Пісьменнік дае выказацца розным людзям. Судзя Зубрыч, настаўнік Крыніца, вяртаўнік Вярніч і іншыя не могуць спакойна глядзець, як гарэлка губіць чалавека. Востры драматычны напад «Трывогі» дасягае гучанія трагедыі, грамадзянская і гуманістычная пазіцыя пісьменніка прыцягвае нас глыбокай пашанай да чалавека, клопам пра росквіт яго асобы, шчырай трывогай за тых, хто марна траціць свае сілы і само жыццё.

«Трывога», напісаная ў 1974 годзе, прынесла шырокую папулярнасць беларускаму драматургу. За кароткі час яна пастаўлена ў 15 тэатрах краіны, перакладзена на рускую і латышскую мовы.

Што прыцягвае гледача ў творах Алеся Петрашкевіча? Відаць, каб сказаць пра гэта, варта вызначыць вытокі творчасці пісьменніка. А крыніцу тую можна знайсці без памылкі, прачытаўшы некалькі старонак адной з яго п'ес ці пачуўшы гаворку хоць аднаго з яго герояў. З жыватворных глыбін роднага слова, з векавых культурных традыцый свайго народа чэрпае А. Петрашкевіч свежыя і чыстыя выразы, паэтычныя параўнанні, настрой шчырасці, гумару, зацікаўленасці. Характары людзей, сярод якіх ён узрос, з'яўляюцца для пісьменніка тым матэрыялам, што аздабляецца пад яго рукой і становіцца мастацкім вобразам. Народная мудрасць і дасціпнасць, характэрна чала-

вечай асобы натхняюць драматурга, пабуджаюць яго да асэнсавання філасофіі і маралі працоўнага люду. Таму так надзейна, публіцыстычна, з пафасам гучаць напісаныя ім «Трывога», «Злыдзень», «Адкуль грэх?». Пералік гэты можна было б, з дазволу пісьменніка, крыху прадоўжыць. Але А. Петрашкевіч, маючы за правіла старанную працу над удасканаленнем нават пастаўленай ужо на сцэне п'есы, згодны весці гаворку толькі пра адзін, нядаўна закончаны твор. Называецца яго новая п'еса «Украці кодэкс». Рабочае сяброўства, супольнасць маладых будаўнікоў, іх клопаты і праблемы... І жулікі, што хочучь збудавань свой рай чужымі мазольнымі рукамі... Адметнай рысай новай п'есы трэба лічыць па-майстэрску зробленую інтрыгу, несумненнай вартасцю — вобразы маладых рабочых дзяўчат і хлопцаў, якія, як заўсёды ў А. Петрашкевіча, жывыя і пераканальныя.

Петрашкевіч-драматурга вызначаюць здольнасць заўважаць жыццёвыя канфлікты, на першы пагляд будзённыя, пашана да роднае мовы, пошукі і ўменне знайсці трапае слова і выраз, лірызм і гумар побач са з'едлівай сатырай.

Узгадаваны на Талачыншчыне, пісьменнік да гэтага часу захаваў замілаванне да Віцебскага краю, павагу да людзей, з якімі і для якіх ён працуе: спачатку як памфлетыст і журналіст, цяпер — як пісьменнік і вучоны. Суайчыннікі, як відаць, сустракаліся з выступленнямі А. Петрашкевіча — намесніка галоўнага рэдактара Беларускай Савецкай Энцыклапедыі — на старонках «Голасу Радзімы», або чыталі яго п'есы, выдадзеныя ў Мінску, друкаваныя ў «Польмі» і маскоўскім часопісе «Театр». Думаецца, што сустрач гэтых будзе яшчэ нямала: Алеся Петрашкевіча людзьмі, што ажываюць на старонках яго твораў і паўстаюць на сцэнах тэатраў перад удзячнымі гледачамі.

Уладзімір ІСКРЫК.

БАЦЬКА

Не ўсё пабачыў,
перажыў не ўсё,
бо сорак васьмы —
дата нараджэння —
знямоглае,
шчаслівае
ласё
між прагных траў
і смяглага карэння.
Ды ўсё ж я зведаў
жах пякельны той,
што над зямлёй
няшчадна
пракаціўся,—
яго скразны і несціханы
боль
асколкам
ля сэрца варушыўся.
На досвітку
маіх зялёных год
гручоча зноў
трывожная часіна —
сняжын на шыбе
сіні карагод,
калматых броў
густая баравіна.
Запомніў крокі бацькавыя,
мароз,
палыны пах
салдацкай гімнасцёркі,
а за акном
світалі ад бяроз
яго дарог
пакатыя пагоркі.
І сёння я
у шылае акно
гляджу з трывогай
скрозь экран праталіны,
хоць ведаю —

баліць яно даўно —

з апошняга не вернецца
шпіталь ён.

СВЕТАЯННІК

Зялёнай вей ляды замяло,
брусніцамі ірдзее
баравінка.
Скрозь дзеразу прабілася
травінка
і выпрастала лісціка крыло.

І зацвіла духмяным мікрасонцам,
дзе блудзіць чмель зраселай цішынёй,

ЗНАЁМІМ З ТВОРЧАСЦЮ МАЛАДЫХ

Генадзь ПАШКОЎ. Нарадзіўся ў 1948 годзе. Вёска Малыя Ліпавічы ў Чашніцкім раёне — яго радзіма. Пасля сярэдняй школы вучыўся на факультэце журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна. Закончыўшы адукацыю, працаваў рэдактарам на беларускім радыё. Зараз — супрацоўнік рэдакцыі часопіса «Польмя». Апрача вершаў, піша нарысы пра новабудовлі рэспублікі.

У гэтым годзе выдавецтва «Мастацкая літаратура» выпусціла ў свет першы паэтычны зборнік Г. Пашкова «Кляновік», вершы з якога мы прапануем увазе чытачоў.

дзе ручайка
на глыбокім донцы
хавае кветкі сонечны спакой.

Сыходзяць цені.
Сонныя лаўжы
грыбнік абходзіць
вёрткі, нібы крамнік...
Апошняю расінкаю дрыжыць
пад елачкаю
ранні
светаяннік.

У брагу кветку мудрую
крышылі,
і на жніво
піў квас з ёй
хлеббароб;
крыніцай пахла,
сонцам і крушынай
і ратавала
кветка
ад хвароб.

Не злічыш, лесе,
колькі спеліш талентаў:
травін і ягад,
шышак і грыбоў!
...А светаяннік —
светлая праталінка
зялёнай веі
выспелых бароў.

Зямля мая,
зялёная расінка,
і чую я,
акрылены вясной,—
пчалаю гудзе
світальная галінка
і пахне дзень
праталінай лясной.

Усе збіраю
колеры і гукі
і сэрцам вывяраю
пачуццё.

...Як матчыны,
маёй Радзімы
рукі
два зерні сеюць —
роднасць і жыццё.

СЛОЊІМСКІЯ ўМЕЛЬЦЫ

Багата народнымі ўмельцамі Гродзеншчына. Да адных майстроў прыкладнога мастацтва слава прыйшла даўно, другія яна яшчэ чакае. Даўно і плённа працуюць умельцы на Слоўнімскай фабрыцы мастацкіх вырабаў. Слоўнімскія сувеніры адрозніваюцца тонкасцю мастацкага густу, арыгінальнасцю выканання, творчым успрыманнем народных традыцый, якія пераходзяць з пакалення ў пакаленне. Ахвотна набываюць сувеніры замежныя турысты, паказваючы ў сваіх краінах творчасць нашага працавітага народа.

На фабрыцы асвоены выпуск дзесяткаў сувеніраў. Паспяхова развіваюцца тачанне і разьба па дрэву, мастацкая кераміка, чаканка па металу, мастацкае ткацтва. Асвоены выпуск дэкаратыўных кветак, вырабаў з рога, саломкі. У мінулым годзе было прададзена сувеніраў і тавараў культурна-бытавога прызначэння больш чым на 100 тысяч рублёў.

Цудоўныя вырабы ствараюцца рукамі ўмелых майстроў Сяргея Лазарэвіча, Уладзіміра Маркевіча, Фёдара Герасімчыка, Уладзіміра Мельнікава і іншых. З дрэва яны з вялікім ма-

стацкім густам вырабляюць шкатулкі, попелніцы, каралі, рамкі для фатаграфій, фігуры зубраў. Сувенір «Пянік з сякеркай» дэманстравалася на многіх замежных выстаўках. Нядаўна фабрыка адправіла на экспарт партыю сувеніраў, вырабленых з карэльскай бярозы.

З даўніх часоў славіцца Беларусь мастацкім ткацтвам. Фабрыка імкнецца выявіць і аб'яднаць народных умельцаў — ткачы. Тэч самабытная вырабы Соф'я Юрык з вёскі Вострава Слоўнімскага раёна. Дома ў яе стаяць кросны. Прадпрыемства заключыла з ёю дагавор на выраб поцілак з беларускім арнамантам. У працу ткачыха ўкладвае ўсё свае ўменне і заўсёды выконвае яе як сапраўдны мастак.

Па заказах фабрыкі ткуць поцілкі, дарожкі, пакрывалы і іншыя рэчы Надзея Сончык з Зэльвенскага раёна, Марыя Басюк, Тамара Новік, Надзея Бузук з Навагрудскага раёна, Надзея Паўловіч з Лідскага раёна. Вырабы гэтых майстроў ідуць, як кажучь, нарасхват.

— Сёлета, — гаворыць ды-

рэктар фабрыкі Анатоль Смірноў. — Цэнтральны Камітэт КПСС прыняў пастанову «Аб народных мастацкіх промыслах», дзе прапануецца звярнуць большую ўвагу на развіццё традыцыйных мастацкіх промыслаў. Гэта ставіць вялікія задачы і перад нашай фабрыкай.

Для ўдзелу ў выстаўках запрашаюцца народныя ўмельцы, прафесійныя мастакі, мастакі-аматары, вучні школ. Паступаюць экспанаты з мясцовых матэрыялаў — мастацкая апрацоўка дрэва, гліны, металу, а таксама вырабы мастацкага ткацтва, вышыўкі, вязання і іншыя. лепшыя работы і іх аўтары будуць адзначаны прэміямі.

Праграма далейшага развіцця народных промыслаў, якая распрацавана на прадпрыемстве, прадугледжвае новы значны рост вытворчасці, павышэнне мастацкага ўзроўню прадукцыі. Пачалося будаўніцтва новай фабрыкі. У вытворчым корпусе размесцяцца чатыры ўчасткі. Адзін з іх прызначан для выпуску сувенірных вырабаў.

М. ЗАВЯЛІК.

Танцавальны калектыў Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі носіць прывабнае імя — «Купалінка».

Фота У. КАЗЛОВА.

лётчыка-касманauta СССР А. Ляонава, што паказвае касмічныя караблі над нашай планетай. З такім жа малюнкам выдадзен паштовы канверт. З выпадку палёту ў некалькіх гарадах нашай краіны праводзілася спецыяльнае гашэнне карэспандэнцыі.

Паштовае ведамства ЗША выпусіла серыю марак, прысвечаную сумеснаму касмічнаму эксперыменту. Яшчэ раней у ЗША былі выпушчаны канверты з партрэтамі камандзіраў першых экіпажаў — А. Ляонава і Т. Стафарда, кіраўнікоў падрыхтоўкі і правядзення праграмы ЭПАС.

У розныя гады ў нашай краіне і ў ЗША выдаваліся маркі, канверты, праводзіліся памятныя гашэнні, прысвечаныя міжнароднаму супрацоўніцтву СССР і ЗША ў космасе. Адна з савецкіх марак паказвае два штучныя спадарожнікі Зямлі — савецкі, сістэмы «Космас», і амерыканскі «Рэха-ІІ». Наступная марка з серыі «Міжнароднае супрацоўніцтва СССР» прысвечана арганізацыям, звязаным з вывучэннем касмічнай прасторы.

КОСПАР — камітэт па даследаванню касмічнай прасторы, заснаваны ў 1958 годзе. Маркіраваны канверт СССР і марка адзначаюць 13 сесію КОСПАР, якая

праходзіла ў Ленінградзе ў 1970 годзе. У сесіі ўдзельнічалі касманauty СССР і астранauty ЗША.

На 61-й канферэнцыі МАФ — міжнароднай астранамічнай федэрацыі — быў заснаваны медаль імя Ю. Гагарына, ім узнагароджваюць касманautaў і астранautaў. Малюнак медаля змешчаны на марках і канвертах СССР.

Выдадзены таксама канверты з фатаграфіямі астранauta Д. Глена і Г. Цітова на навуковай канферэнцыі па космасу ў Вашынгтоне ў 1962 годзе, фатаграфіяў Г. Цітова ў касмічным шлеме (выпуск прысвечаны наведванню касманаўта м ААН).

У ЗША ў Х'юстане пры Цэнтры пілатуемых палётаў у верасні 1974 года была праведзена філатэлістычная выстаўка, прысвечаная палёту «Апалон — Саюз», наладжана спецгашэнне. Выдадзены канверты, прысвечаныя наведванню савецкімі касманautaў Цэнтра ў Х'юстане.

Ва ўсім свеце праяўляюць вялікую цікавасць да сумеснага палёту караблёў. Папулярнасць гэтай праграмы выклікала шырокі выпуск філатэлістычных матэрыялаў па новай тэме — супрацоўніцтва СССР і ЗША ў космасе.

Л. КОЛАСАУ.

ЯК ВЫГЛЯДАЎ ВАЯВОДА

Імя гродзенскага ваявода Каспара Бекеша (1520 — 1579) увайшло ў гісторыю Беларусі не толькі як імя таленавітага военачальніка і дыпламата, але і як вядомага прадстаўніка філасофскай і грамадска-палітычнай думкі XVI стагоддзя.

Чалавек незвычайных здольнасцей, выхаваны на перадавых традыцыях гуманістычнай філасофіі, ён лічыўся сярод сваіх сучаснікаў перакананым атэістам, паколькі адмаўляў існаванне бога і бессмяротнасць душы. Гэта асабліва ярка відаць з красамоўнай эпітафіі, якая была высечана на магіле нябожчыка па яго завяшчаннях:

Усё маю з сябе, не хачу
прызнаваць бога,
Не прану яго неба,
Некля не баюся,
Міласэрнасці не прашу,
нішто не гаворыць
за суд пасля смерці,
Не ведаю граха і не
ведаю, каб перад
кім-небудзь быў
у даўгу,
Жыў заўсёды сам
на сабе і быў
заўсёды старанным...

Не здзіўна, што пасля смерці К. Бекеша ніводная з цэркваў не згадзілася пахаваць яго на сваіх могілках. І толькі пасля ўмяшання караля Стэфана Баторыя, які помніў аб воінскіх заслугах нябожчыка, яму было арганізавана пышнае пахаванне. Цела Бекеша, па парадажэнню караля, было з ушанаваннямі пахавана ў Вільня, куды яго перавезлі з Гродна.

І хоць гісторыя данесла да нас гэтыя скупыя звесткі аб ваяводзе-мысліцеле, многае з яго жыцця ўсё яшчэ застаецца пакуль невядомым. У прыватнасці, страчаным лічыцца існаваўшы некалі партрэт гродзенскага вальнадумца. Цяпер яго аблічча вядомае. Студэнт аддзялення філасофіі гістарычнага факультэта Белдзяржуніверсітэта Г. Грыбаў у горадзе Іўе ў адной з кніг бібліятэкі мясцовага касцёла выявіў рэпрадукцыю са згубленага партрэта. Траба адзначыць, што знаходка зроблена ў 455-ю гадавіну з дня нараджэння Бекеша.

В. ШАЛЬКЕВІЧ,
кандыдат філасофскіх
наук.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ
ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82,
33-02-80, 33-03-15, 33-01-97,
33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага
Сцяга друкарня выдавецтва
ЦК КП Беларусі
Зак. 1201.

СПОРТ

Вада, вецер, невялікая дошка з парусам — вось і ўсё, што неабходна спартсмену, які займаецца вэндсерфігам. Гэты новы від спорту, што нарадзіўся ў 1967 годзе і атрымаў масавае развіццё за рубяжом, у апошні час стаў папулярным і ў нашай краіне.

Наш здымак зроблены на Заслаўскім вадасховішчы, дзе нядаўна адбылося асабіста-каманднае першынство Мінска па вэндсерфігу.

Фота М. ХАДАСЕВІЧА.

СПАРТАКІЯДА ЗАКОНЧЫЛАСЯ

Апошні тур шахматных спаборніцтваў Спартакіяды, якія праходзілі ў Рызе, аказаўся на рэдкасць напружаным. Беларусы ў выпадку перамогі з буйным лікам над камандай Літвы маглі яшчэ дагнаць шахматную дружыну Узбекістана. І нашы майстры перамаглі, але лік 5:4 прынес ім толькі другое месца ў другім фінале. У выніку шахматысты Беларусі аказаліся на заліковым восьмым месцы.

З 27 па 30 ліпеня ў сталіцы нашай Радзімы Маскве праходзілі спаборніцтвы па апошняму віду праграмы VI летняй Спартакіяды народаў СССР — лёгкай атлетыцы. За чатыры дні ў беговай праграме, скачках, кіданнях і спартыўнай хадзьбе на Цэнтральным стадыёне імя У. І. Ле-

ніна ў Лужніках прынялі ўдзел звыш 800 прадстаўнікоў «каралевы спорту».

У мужчынскай эстафеце 4×100 метраў шанцы беларускіх спрынтэраў расцэньваліся даволі высока. Аднак у фінале наша каманда была толькі чацвёртай. Такое ж месца заняла ў эстафетным бегу і жаночая каманда Беларусі.

З вялікай цікавасцю чакалі балельшчыкі выступленняў коп'екідальнікаў. Ці зможа алімпійскі чэмпіён рэкардсмен СССР і чэмпіён мінулай Спартакіяды Яніс Лусіс з Латвіі паўтарыць свой поспех? Але тон у барацьбе задаў беларускі кідальнік

М. Грэбнеў з Віцебска. Яго падтрымаў мінчанін І. Моргал. Яны і занялі адпаведна першае і трэцяе месцы.

Выдатна выступіў 20-гадова мінчанін А. Грыгор'еў, які ўпершыню стаў чэмпіёнам краіны ў скачках у вышыню. Нашы трэнеры не хавалі сваёй упэўненасці, што ў бегу на 100 метраў з бар'ерамі «золата» дастанецца беларускаму майстру В. Мяснікову. І ён перамог.

Вызначылася на Спартакіядзе і наша А. Федарук: яна ўстанавіла вышэйшае дасягненне Спартакіяды і новы рэкорд Беларускай ССР у скачках у вышыню.

Яшчэ адзін залаты медаль у скарбонку зборнай Беларусі прынес спартсмен з Гомеля Я. Гаўрыленка. Ён перамог у бегу на 400 метраў з бар'ерамі.

Сярэбраным медалём узнагароджаны Я. Іўчанка (хадзьба на 20 кіламетраў). Бронзавымі прызёрамі сталі Е. Яроха (кіданне дыска) і У. Лавецкі (бег на 200 метраў).

Такім чынам, чатырохмесячны марафон буйнейшага спартыўнага мерапрыемства краіны — VI летняй Спартакіяды народаў СССР — закончаны. Як і пяць гадоў назад, перамагла зборная РСФСР. Каманда Беларусі заняла на гэтых спаборніцтвах пятае месца.

У. ВЯРХОЎСКІ.

ВЯРНУЛІСЯ З ДЫПЛОМАМ

Дыпламантам Міжнароднага фестывалю фальклорнага танца вярнуўся з Венгерскай Народнай Рэспублікі лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола Беларусі, лаўрэат Усесаюзнага фестывалю самадзейнага мастацтва народны ансамбль песні і танца «Малодосць» Палаца культуры ўпраўлення бытавога абслугоўвання на сельніцтва Віцебска.

У фестывалі, які праходзіў у венгерскім горадзе Сегедзе, удзельнічалі самадзейныя калектывы сацыялістычных краін. Беларускі калектыв прадстаўляў народнае мастацтва Савецкага Саюза і заняў другое месца — услед за гаспадарамі фестывалю.

Самадзейныя артысты паказалі «Курчанскую кадрылю», беларускі лірычны карагод «Качар», танец «Дудары», харэаграфічныя кампазіцыі «Вяселле на Віцебшчыне», «Добры дзень, вясна!»

На конкурс харэаграфу віцябчане прадставілі музычна-харэаграфічную кампазіцыю, прысвечаную 30-годдзю Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне.

ГУМАР

— Хлопчык, што ты робіш на дрэве ў чужым садзе?

— Бачыце, сін'ёр, адзін з ваших яблыкаў упаў, і я хацеў павесіць яго назад.

— Не магу больш бачыць сваю жонку! Проста вушы мне прагудзела — увесь час паўтарае адно і тое ж цэлых тры месяцы запар.

— А што яна ад цябе хоча?

— Каб я вынес з кватэры навагоднюю ёлку.

— Скажыце, калі ласка, фрау Шміт, гэта праўда, што вы купляеце піяніна? Хіба хто-небудзь у вашай сям'і ўмее іграць?

— Яшчэ не. Але заўтра прыдзе адзін наш знаёмы і пакажа, як гэта робяць...